

Søppelfolkets fagforening

Det meste av søppelet fra gigantbyen Kairo håndteres av «zabbalene», uformelle arbeidere. Etter revolusjonen har de startet egen fagforening og tar opp kampen mot multinasjonale korrupte konkurrenter.

TEKST: LISBET JÆRE
red-loaktuelt@lomediana.no

FOTO: ALFREDO DURANTE

Mokattam, som ligger i Kairos utkantområde, er ikke kjent som «søppelbyen» for ingenting. Hit transporteres det daglig flere tusen tonn husholdningsavfall fra Afrikas og Midtøstens største by, som skal sorteres og gjenvinnes. De 60 000 innbyggerne som bor her, kalles «zabbaler», på egyptisk arabisk betyr det «søppelmenn». Zabbalene lever ikke bare av, men også i søppelet.

Innsamling og gjenvinning av avfall gir ikke søppelmennene videre status i Egypt. Men uten dem ville ikke kaotiske og overbefolkede Kairo klart seg, og uten søppelet ville ikke zabbalene hatt jobb.

- Det bor omkring 20 millioner mennesker i Kairo-regionen, de generer 14 000 tonn søppel hver dag. 3 000 tonn tar internasjonale selskaper seg av, mens zabbalene håndterer 8 000 tonn søppel daglig, sier Ezzat Naem Gendy. Gendy bor i Mokattam og har i årenes løp kjempet for å bedre sitt folks vanskelige levekår. Han har stått

i bresjen for flere utviklingsprosjekter og organisasjoner, og i januar 2012 var endelig fagforeningen han hadde jobbet med å opprette etter revolusjonen registrert.

Søppel ble veien

- Zabbalene gjenvinner 85 prosent av avfallet, vi er blitt eksperter gjennom over 70 års erfaring, sier Gendy.

Zabbalene har stått for søppelhåndteringen i Kairo siden 1940-tallet. Opprinnelig var de fattige bønder fra sør i Egypt som reiste inn til hovedstaden for å søke jobb. Men det var ingen jobber å få, og de fant seg en levevei ved å gå fra husstand til husstand og samle søppel som de resirkulerte og solgte. I Kairo er det i dag 147 000 zabbaler som bor i seks forskjellige uformelle bosetninger, Mokattam er den største av dem.

- Min far kom til Kairo i 1949. Han var elektriker, men fant ikke noe annet arbeid i Kairo enn å samle og resirkulere søppel, forteller Gendy.

95 prosent av zabbalene er koptisk kristne. Over alt i Mokattam er det helgenbilder og bilder av den koptisk kristne paven. Etter revolusjonen og med Det muslimske brorskapet ved makta er det blitt stadig vanskeligere for den kristne minoriteten i Egypt.

Myndighetene har ikke gjort det enkelt for zabbalene, som opp gjennom historien er blitt forflyttet flere ganger. På 1980-tallet fikk de hjelp fra internasjonale NGOer og

Verdensbanken slik at de fikk innlagt vann, elektrisitet og bedret sanitærforholdene.

Et alvorlig skjær i økonomien var det da tidligere president Mubarak, som måtte gå av 11. februar 2011 i ly av revolusjonen, beordret slaktning av samtlige av zabbalenes griser etter at det brøt ut svineinfluensa i Mexico i 2009. Egypt var det eneste landet som tok til slike drastiske metoder, og bestemmelsen er blitt fordømt av FN. Offisielt ble 300 000 griser slaktet, men ifølge Gendy var det i virkeligheten snakk om en million. Han forteller at slaktemetodene som ble brukt var grusomme, og tror at religion og fordommer er det som ligger bak.

EKSPERTER: Zabbalene har gjennom 70 års erfaring blitt ekspert på avfallshåndtering, og gjenvinner 85 prosent av alt husholdningsavfall. Målet er at regjeringen anerkjenner deres ekspertise slik at de kommer ut av situasjonen med uformelt arbeid.

TRANSPORT: Eselet er et trofast transportmiddel når husholdningsavfallet transporteres til søppelbyen Mokattam.

BARNDOM: Helseproblemene er enorme i Mokattam, som på folkemunne er kjent som søppelbyen. Regjeringen gjør ingenting for å forbedre forholdene. Barna leker mellom berg av søppel i alle varianter og fasonger.

Ulovlig konsesjoner

På begynnelsen av 2000-tallet møtte zabbalene nok en hindring fordi den egyptiske regjeringen begynte å gi konsesjoner til internasjonale bedrifter for avfallshåndtering.

- De internasjonale bedriftene gjør ikke jobben sin, det er svært mye korrupsjon. De bestikker offentlige tjenestemenn slik at de ikke skal svare på alle klagen mot dem. Sammen med en gruppe advokater forbedrer vi en rettsak mot selskapene. Håpet er at de ikke skal få utvidet konsesjonene som går ut om noen år, sier Gendy.

I en avtale som den egyptiske regjeringen har signert med ILO og FN, og ifølge egyptisk lov, har egyptiske bedrifter og arbeidere rett til å prioriteres framfor utenlandske, og det er her Gendy mener de har et fortrinn i rettsaken som starter neste år. Derfor er det viktig at så mange av de små bedriftene i Mokattam nå blir formalisert. Zabbalene går fra dør til dør for å samle søppel, og innbyggerne i Kairo foretrekker denne metoden framfor å selv måtte ta med seg søppelet til containere i naboområdet, som ofte ikke er plassert der de skal.

Produksjon av kleshengere

Søppel som flyter i gatene og spesielt i slumområder er et vanlig syn i utviklingsland, men i Mokattam er det som om selve landskapet er skapt av avfall. Zabbalene bor i mursteinshus som stikker opp mellom berg av søppel i alle mulige slags former, fasonger og varianter. Stanken kommer en aldri unna, flere steder er det så ille at det beste alternativet er å holde pusten. Innimellom matavfallet ligger det døde rotter.

Men over alt mellom søppelbergene jobbes det. Det finnes 750 verksteder for gjenvinning i Mokattam, materialet kommer fra hele søppelsekker som transporteres rett fra husholdninger i Kairo til søppelbyen via lastebiler eller kjerrer dratt av esler. Her eksisterer det verksteder for alt fra vasking av glass til sortering av metall, gjenbruk av tekstiler og smelting av plast. Ingenting går til spille, fabrikker i Kairo-området er de viktigste kundene.

De fleste av dem vil verken fortelle om jobben de gjør eller bli tatt bilde av. En gjeng unge menn som er medlemmer av fagforeningen, viser hvordan de sorterer hermetikk og presser boksene sammen til metallplater. Mohamet Sahlet står ved en maskin

FORKJEMPER: Ezzat Naem Gendy har i mange år kjempet for å bedre sitt folks vanskelige levekår og stått i bresjen for mange utviklingsprosjekter.

som fylles med varm smeltet plast i en form for å lage kleshengere.

- En arbeider tjener 200 egyptiske pund i uken (166 NOK) og vi produserer rundt 6 000 kleshengere i uken. I Mokattam finnes det 20 verksteder som produserer kleshengere, og i det siste har vi begynt med eksport til utlandet, sier Sahlet, som også er medlem av den nystartede fagforeningen og jobber på skift sammen med to andre kolleger.

Varmen slår imot en der Sahlet jobber, eimen av smeltet plastikk føles ikke god å inhalere. Helse og bedre og tryggere arbeidsvil-

PRODUKSJON: Mohamet Sahlet lager kleshengere av varm, smeltet plast. Han og kollegaene produserer rundt 6000 i uken.

BESKYTTELSE: En av Gendys kjepphester er at arbeiderne skal bruke vernehansker og egnet arbeidstøy.

kår er en av fagforeningens kjepphester. Gendy legger ikke skjul på at de har langt igjen.

- Vi forsøker å få folk til å ta beskytte seg med hansker, gassmasker og egnede arbeidsklær. Fordi det ikke brennes så mye

søppel som før er det færre problemer med luftveissykdommer. Men vi sliter med alvorlige helseproblemer, 45 prosent er zabbalene er smittet av hepatitt b eller c, forteller Gendy.

Vil ta over søppelhåndteringen

Den nystartede fagforeningen har allerede 8 500 medlemmer, men foreløpig er det et mindretall som har fått registrert bedriftene sine og kommet ut av situasjonen med ufornyet arbeid. Et stort framskritt er det at regjeringen har ansatt fire mindre kompanier som tilhører fagforeningen, og de har investert i egnet utstyr for å samle inn husholdningsavfall.

- Foruten fordelene med å ha papirene i orden og advokater i ryggen, er styrken med å være organisert er at vi nå kan gå i dialog med regjeringen, sier Romany Beaway som er foreningens generalsekretær og driver et apotek i Mokattam.

Ezzat Naem Gendy har vist at det umulige er mulig tidligere og er klar på hva som er hovedmålet for fagforeningen:

- Hvem klarer å gjenvinne 85 prosent av husholdningsavfall? Vi er blitt eksperter på dette, ingen vestlige bedrifter har klart å komme i nærheten av en så høy gjenvinningsprosent. Regjeringen bør la de som har greie på avfallshåndtering i Kairo gjøre jobben sin, nemlig zabbalene. ■